

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

**«ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ,
ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΣΤΙΣ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ»**

Περίληψη

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λιανού

Σεπτέμβριος 2009

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1. Μετά τις μεγάλες πυρκαγιές του Αυγούστου 2007, οι οποίες έλαβαν διαστάσεις εθνικής τραγωδίας, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών ανέλαβε την πρωτοβουλία, και ενθαρρυνόμενο από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ), σε συνδυασμό με την χορηγία του Κοινοφελούς Ιδρύματος Ι. Λάτση, να εκπονήσει Μελέτη για την Αποκατάσταση και Ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα, των Δασών και της Προστασίας του Περιβάλλοντος στις πυρόπληκτες περιοχές των επτά Νομών της χώρας (Ν. Αρκαδίας, Αχαΐας, Ηλείας, Κορινθίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας και Εύβοιας).

2. Η Μελέτη εκπονήθηκε από την επιστημονική κοινότητα του ΓΠΑ, σε συνεργασία με την Γεωπονική και Δασολογική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, στελέχη του ΥΠΑΑΤ και του ΕΘΙΑΓΕ και το ελληνικό τμήμα του WWF, σε ένα ιδιαίτερα σύντομο χρονικό διάστημα (1,5 μηνών). Για την υλοποίηση της μελέτης συγκροτήθηκαν δεκαπέντε ερευνητικές ομάδες, στις οποίες συμμετείχαν 160 επιστήμονες και οι οποίες συνεργάστηκαν με τους φορείς των περιοχών που επλήγησαν (Περιφέρειες, Νομαρχίες, Δήμοι, ΕΛΓΑ, ΟΣΔΕ κλπ.), καθώς και με τον τοπικό πληθυσμό. Τα μέλη ΔΕΠ του ΓΠΑ συνέβαλαν αφιλοκερδώς στις ομάδες εργασίας της μελέτης.

3. Η σκληρή πραγματικότητα δημιούργησε την επιτακτική ανάγκη να διαπιστωθούν άμεσα οι απώλειες και οι καταστροφές στο παραγωγικό ιστό των πυρόπληκτων περιοχών και στο φυσικό τους περιβάλλον και να υπάρξουν προτάσεις για τη λύση των σοβαρών και πιεστικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε ο πληθυσμός στις περιοχές αυτές. Παρόλα αυτά, καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε η Μελέτη να έχει ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη των πυρόπληκτων περιοχών, που υπερβαίνει την “τομεακή” αναπτυξιακή λογική, εντάσσοντας στην αναπτυξιακή προσέγγιση οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις..

4. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση της Μελέτης του ΓΠΑ αντανακλάται στους Αναπτυξιακούς Άξονες, στους οποίους διαρθρώθηκε η Μελέτη για την ανάλυση των επιπτώσεων των πυρκαγιών στις πυρόπληκτες περιοχές και τη διατύπωση προτάσεων για παρεμβάσεις και έργα οι οποίοι είναι:

1. Οι φυσικοί πόροι (εδαφικοί, υδατικοί και δάση) και το περιβάλλον
2. Το παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα (Φυτική και Ζωική Παραγωγή)
3. Η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και οι υπηρεσίες στις αγροτικές περιοχές
4. Το ανθρώπινο δυναμικό και η απασχόληση και
5. Οι υποδομές στις πυρόπληκτες περιοχές

Η Μελέτη του ΓΠΑ παρουσιάζει την προϋπάρχουσα κατάσταση του αγροτικού χώρου στις πυρόπληκτες περιοχές και την κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά από αυτές, εκτιμά τις απώλειες και προτείνει έργα και παρεμβάσεις, με αντίστοιχο προϋπολογισμό, με βάση τις δράσεις που αναπτύσσονται στους επιμέρους αναπτυξιακούς άξονες.

5. Ένα χρόνο μετά την ολοκλήρωση της Μελέτης, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο συνεχίζοντας το ενδιαφέρον του για τις εξελίξεις στις πυρόπληκτες περιοχές, ανέλαβε την πρωτοβουλία να διερευνήσει την πορεία υλοποίησης της Μελέτης και να διαπιστώσει τις παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν για την ανασυγκρότησή τους. Για το

σκοπό αυτό συγκρότησε ομάδα εργασίας από μέλη της επιστημονικής του κοινότητας, η οποία διερεύνησε τις απώλειες στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα, μετά τους ελέγχους του ΕΛΓΑ, την πορεία αποκατάστασης τους και τις προτάσεις και παρεμβάσεις της Μελέτης σε έργα υποδομών και έργα προστασίας των φυσικών πόρων που είχαν υλοποιηθεί ή ενταχθεί προς υλοποίηση στις πυρόπληκτες περιοχές. Δεδομένου ότι στην προσπάθεια αποκατάστασης των πυρόπληκτων περιοχών εμπλέκονται πολλοί φορείς σε διάφορα επίπεδα διοίκησης, με επικαλύψεις αρμοδιοτήτων, η προσπάθεια αποδείχθηκε ιδιαίτερα δύσκολη ως προς την εξασφάλιση επαρκούς και αξιόπιστης πληροφόρησης.

6. Η ομάδα εκπόνησης της μελέτης, με Επιστημονικό Υπεύθυνο τον Πρύτανη του ΓΠΑ Καθηγητή Γ. Ζέρβα, συγκροτήθηκε από μέλη ΔΕΠ και επιστημονικούς συνεργάτες του Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης του ΓΠΑ, που είχαν συμμετάσχει και στην σύνθεση της αρχικής Μελέτης. Τα μέλη της επιστημονικής ομάδας ήταν τα εξής:

- Καθηγητής Γ. Ζέρβας, Πρύτανης ΓΠΑ, Επιστημονικός Υπεύθυνος Μελέτης
- Σοφία Ευστράτογλου, Καθηγήτρια ΓΠΑ, Υπεύθυνη Συντονισμού Μελέτης
- Ερευνητές: Λ. Καζακόπουλος, Καθηγητής ΓΠΑ, και Π. Καρανικόλας, Επικ. Καθηγητής ΓΠΑ
- Επιστημονικοί Συνεργάτες: Ηλίας Γιαννάκης, Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΓΠΑ, Αλεξία Γιαννουζάκου, MSc. Γεωπόνος Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΓΠΑ, Ιωαν. Γούσιος, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΓΠΑ.

7. Οι επιμέρους στόχοι της παρούσας μελέτης είναι:

(α) η διερεύνηση της πορείας αποκατάστασης των καταστροφών στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα (φυτικό, ζωικό και πάγιο κεφάλαιο, βοσκότοποι), όπως αυτές οριστικοποιήθηκαν μετά τους ελέγχους του ΕΛΓΑ, του συνολικού προϋπολογισμού των απωλειών, καθώς και των αποζημιώσεων που έχουν καταβληθεί στους αγρότες μέχρι σήμερα (Απρίλιο 2009). Επίσης, επιχειρείται σύγκριση των απωλειών όπως καταγράφονται από τον ΕΛΓΑ (Δεκ. 2008), με τις αρχικές εκτιμήσεις των απωλειών (Οκτ. 2007) που περιελήφθησαν στη Μελέτη του ΓΠΑ.

(β) η παρουσίαση της πορείας υλοποίησης των προτεινόμενων από την Μελέτη του ΓΠΑ παρεμβάσεων και έργων για την προστασία των φυσικών πόρων (εδαφικοί, υδατικοί, δάση) και αποκατάστασης ή βελτίωσης υποδομών.

(γ) η σύνθεση των πολιτικών που υλοποιήθηκαν για την στήριξη των πυρόπληκτων περιοχών: (i) με βραχυχρόνια μέτρα που απέβλεπαν στην άμεση ανακούφιση του πληθυσμού και (ii) με πολιτικές για την μέσο-μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ανασυγκρότηση των περιοχών.

(δ) η διαπίστωση, με βάση τα ευρήματα της έρευνας, των βασικών προβλημάτων και των περιοριστικών παραγόντων, που επέδρασαν στην πορεία υλοποίησης των προτάσεων της αρχικής Μελέτης και γενικότερα στην προσπάθεια ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών.

8. Η παρούσα μελέτη αποτελεί προσπάθεια αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης της Μελέτης του ΓΠΑ στις πυρόπληκτες περιοχές. Δεν χαρακτηρίζεται ως μελέτη αξιολόγησης με την αυστηρή έννοια, δεδομένου ότι στην περίπτωση της Μελέτης του ΓΠΑ δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι συνήθεις μέθοδοι αξιολόγησης, αφού η Μελέτη δεν αναπτύχθηκε σε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (παρά τη σχετική πρόταση του ΓΠΑ προς το ΥΠΑΑΤ), εξειδικεύοντας τα έργα στο χώρο, τους αρμόδιους για

την υλοποίησή τους φορείς (Νομαρχίες, Δήμοι, Κεντρικές Υπηρεσίες κλπ.), τη χρονική περίοδο εφαρμογής και τις θεσμικές προϋποθέσεις υλοποίησής τους. Όμως, η όλη δομή της Μελέτης του ΓΠΑ σε Άξονες Προτεραιοτήτων, Δράσεις και Μέτρα με προϋπολογισμούς στο επίπεδο κάθε Νομού, διευκολύνει την διερεύνηση της πορείας αποκατάστασης των καταστροφών και των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν.

9. Για την διερεύνηση της πορείας αποκατάστασης και ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών, η επιστημονική ομάδα συγκέντρωσε στοιχεία: (α) από τον ΕΛΓΑ, σχετικά με τις απώλειες, όπως προέκυψαν μετά τους σχετικούς ελέγχους, κατά κλάδο παραγωγής και κατηγορία κεφαλαίου, σε επίπεδο Νομού, τον προϋπολογισμό των αποζημιώσεων και τις μέχρι σήμερα πληρωμές προς τους πυρόπληκτους παραγωγούς (β) ως προς τα έργα που υλοποιήθηκαν ή εντάχθηκαν προς υλοποίηση από τις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος και από τις επτά (7) Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και (γ) ως προς τα έργα και τις παρεμβάσεις των λοιπών φορέων που συνέβαλαν επίσης στην προσπάθεια ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών, όπως το Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος το Ειδικό Πλαίσιο Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης των Πυρόπληκτων Περιοχών του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Παράλληλα τα μέλη της επιστημονικής ομάδας συζήτησαν τα προβλήματα των πυρόπληκτων περιοχών με τοπικούς γεωπόνους, που εκπαιδεύονται στο «Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Γεωπόνων Πυρόπληκτων Περιοχών» του ΓΠΑ, με χορηγό το Κοινωνικό Ίδρυμα Ι. Λάτση καθώς και με τον τοπικό πληθυσμό.

10. Η παρούσα μελέτη αποτελείται από εννέα (9) Κεφάλαια. Το πρώτο Κεφάλαιο παρουσιάζει το σκοπό, τους επιμέρους στόχους, τη μεθοδολογία της μελέτης, και τις πρώτες ενέργειες από το ΥΠΑΑΤ για την υλοποίηση της Μελέτης του ΓΠΑ. Το Κεφάλαιο 2 επικεντρώνεται στην παρουσίαση των κυρίως πυρόπληκτων περιοχών και στις άμεσες παρεμβάσεις της Πολιτείας για την ανακούφιση τους, ενώ το Κεφάλαιο 3 αποτυπώνει τις απώλειες και καταστροφές στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα και τις αποζημιώσεις του ΕΛΓΑ προς τους παραγωγούς μέχρι και τον Απρίλιο του 2009. Η ανάλυση των απωλειών και των πληρωμών επιχειρείται και στο επίπεδο των επτά (7) πυρόπληκτων Νομών, από όπου διαπιστώνεται η πορεία αποκατάστασης των καταστροφών. Στο Κεφάλαιο 4 παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα προβλήματα της κτηνοτροφίας, όπως το πρόβλημα της απαγόρευσης βόσκησης στους βοσκοτόπους που κάηκαν, της διανομής ζωοτροφών, καθώς και το πρόβλημα της αποκατάστασης των σταβλικών εγκαταστάσεων στη κτηνοτροφία. Το Κεφάλαιο 5 επιχειρεί να αποτυπώσει τα έργα που υλοποιήθηκαν στις πυρόπληκτες περιοχές ή εντάχθηκαν για υλοποίηση στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) ή σε Νομαρχιακό επίπεδο και που αφορούν την αποκατάσταση και προστασία των φυσικών πόρων (εδαφικοί, υδατικοί και δάση), καθώς και τα λοιπά έργα υποδομών. Τα Κεφάλαια 6 & 7 και 8 περιγράφουν αντίστοιχα το έργο του Ειδικού Ταμείου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ε.Ε., καθώς και του «Ειδικού Πλαισίου Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης των Πυρόπληκτων Περιοχών» του Υπουργείου Οικονομικών, που απετέλεσε προσπάθεια συντονισμού και παρακολούθησης των παρεμβάσεων των διάφορων φορέων στις πυρόπληκτες περιοχές. Τέλος, το Κεφάλαιο 9 παρουσιάζει τα συμπεράσματα και τις διαπιστώσεις της μελέτης, καθώς και τα βασικά προβλήματα που επέδρασαν αρνητικά και περιόρισαν την πορεία ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών.

11. Οι πρώτες ενέργειες του ΥΠΑΑΤ για την υλοποίηση της Μελέτης του ΓΠΑ συνοψίζονται ως εξής:

- Διαβουλεύσεις με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις για την οριστικοποίηση της Μελέτης (Νοεμ.-Δεκ. 2007) και του συνολικού προϋπολογισμού της (650 εκ Ευρώ).
- Παρουσίαση της Μελέτης στον Τύπο (Δελτίο Τύπου ΥΠΑΑΤ 19/11/2007, Παράρτημα Ι), όπου επισημαίνεται ότι «ο προϋπολογισμός (άμεσες δαπάνες που κλιμακώνονται μέχρι το 2013) θα καλυφθεί από τα Προγράμματα του Γ΄ ΚΠΣ και της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου, τον ΕΛΓΑ (άμεσες αποζημιώσεις – ΠΣΕΑ) και τον κρατικό προϋπολογισμό...». Επίσης παρουσίαση της Μελέτης σε αρμόδια Επιτροπή της Βουλής.
- Πραγματοποίηση ενημερωτικών ημερίδων από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας του ΓΠΑ και του ΕΘΙΑΓΕ, με σκοπό την ενημέρωση των γεωτεχνικών των πυρόπληκτων περιοχών σε θέματα διαχείρισης του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου καθώς και των φυσικών πόρων που επλήγησαν από τις καταστροφές, ώστε να ενημερώσουν τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους για τον τρόπο διαχείρισης των καλλιεργειών τους και του ζωικού κεφαλαίου που επλήγησαν (Δελτία Τύπου ΥΠΑΑΤ 3/12/2007 και 16/04/2008)
- Μετά την ολοκλήρωση της Μελέτης, το ΓΠΑ πρότεινε προς το ΥΠΑΑΤ (Δεκ. 2008) την εξειδίκευση της Μελέτης σε **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ώστε να είναι δυνατή η διαχείριση και η παρακολούθηση της υλοποίησης της από το ΥΠΑΑΤ (εξειδίκευση των έργων σε τοπικό επίπεδο, αρμόδιοι φορείς υλοποίησης των δράσεων, κατάρτιση χρονοδιαγράμματος έργων και παρεμβάσεων και θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης).**
- Αντ' αυτού συγκροτήθηκαν τρεις (3) Ομάδες Εργασίας: (α) Φυτικής Παραγωγής (β) Ζωικής παραγωγής και (γ) Τομέα Υποδομών, από μέλη του ΓΠΑ και υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠΑΑΤ, με σκοπό την παρακολούθηση των παρεμβάσεων και των έργων αποκατάστασης των ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές. Το έργο των ομάδων αφορούσε κυρίως συναντήσεις με υπηρεσιακούς παράγοντες των Νομαρχιών και λοιπών φορέων σχετικά με τα αποτελέσματα και τις προτάσεις της μελέτης και προσπάθεια εξειδίκευσης της περαιτέρω συνεργασίας. Η Ομάδα Υποδομών πραγματοποίησε και δεύτερο κύκλο επαφών, με σκοπό την καθοδήγηση και υποστήριξη των αρμόδιων υπηρεσιακών παραγόντων στον προσδιορισμό των έργων στο χώρο (έργα προστασίας εδαφικών και υδάτινων πόρων) και σύνταξη μελετών. Παρά τις προσπάθειες των μελών των ομάδων, το οργανωτικό αυτό σχήμα δεν λειτούργησε και δεν κατέστη δυνατή η παρακολούθηση της υλοποίησης της Μελέτης του ΓΠΑ.
- Το ΥΠΑΑΤ μέσω της Ειδικής Γραμματείας του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, απεφάσισε την χρηματοδότηση έργων υποδομής στους πυρόπληκτες δήμους, συνολικού προϋπολογισμού 800 χιλ. Ευρώ για κάθε πυρόπληκτο Δήμο. Αν και οι πυρόπληκτοι δήμοι υπέβαλαν τις προτάσεις τους προς το ΥΠΑΑΤ, δεν είναι γνωστό ποια από αυτά τα έργα προωθήθηκαν για έγκριση ή χρηματοδοτήθηκαν. Παρά το σχετικό αίτημα της επιστημονικής ομάδας προς το ΥΠΑΑΤ δεν της χορηγήθηκαν τέτοια στοιχεία.

12. Τα συμπεράσματα της μελέτης καθώς και τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν σχετικά με την πορεία υλοποίησης της αρχικής Μελέτης του ΓΠΑ, αλλά και από τη γενικότερη πορεία ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων παρατίθενται στη συνέχεια και συνοψίζονται σε τρεις ενότητες: (α) στην αποτύπωση των τελικών καταστροφών

στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα (φυτικό, ζωικό και πάγιο κεφάλαιο) και στην πορεία αποκατάστασης τους, καθώς και τα προβλήματα που προέκυψαν, (β) στις παρεμβάσεις και τα έργα που υλοποιήθηκαν στις πυρόπληκτες περιοχές ή βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης σχετικά με την αποκατάσταση των φυσικών πόρων και των υποδομών και (γ) στις πολιτικές που εφαρμόστηκαν για τη στήριξη των πυρόπληκτων περιοχών και (δ) στα προβλήματα που προέκυψαν, τα περισσότερα από τα οποία είναι **χρόνια και εγγενή προβλήματα της δημόσιας διοίκησης, στα διάφορα επίπεδά της και άλλα μακροχρόνια θεσμικά προβλήματα που δεν έχουν αντιμετωπισθεί μέχρι σήμερα, με συνέπεια οι κρίσεις που παρουσιάζονται να τα αναδεικνύουν με ιδιαίτερη οξύτητα.**

A. Αποκατάσταση του παραγωγικού συστήματος του αγροτικού τομέα

1. Οι πυρκαγιές του 2007 έπληξαν το φυσικό περιβάλλον, τον οικιστικό ιστό και το παραγωγικό σύστημα των πυρόπληκτων περιοχών. Συγκεκριμένα επλήγησαν 1472 χιλ. στρ. δάσους και δασικών εκτάσεων, 207 χιλ. στρ. χαρακτηρισμένα ως Natura, ενώ οι πληγέντες παραγωγοί έφθασαν τις 50 χιλιάδες. Οι απώλειες στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα, όπως οριστικοποιήθηκαν μετά τους ελέγχους του ΕΛΓΑ (στοιχεία Δεκ. 2008) ανήλθαν σε 214 χιλ στρ ελαιόδεντρα, 16 χιλ. στρ. αμπελώνες, 7 χιλ. στρ. λοιπές δενδρώδεις καλλιέργειες, 20 χιλ περίπου αιγοπρόβατα, 460 βοοειδή, 100 μόνοπλα και 20 χιλ. μελισσοσμήνη. Περίπου το 50-60% των απωλειών αυτών σημειώθηκαν στο Νομό Ηλείας.

2. Η Μελέτη του ΓΠΑ, με βάση τις αρχικές δηλώσεις των παραγωγών προς τον ΕΛΓΑ (Οκτώβριος 2007), εκτίμησε το συνολικό κόστος των αποζημιώσεων για τις απώλειες στο φυτικό, ζωικό και πάγιο κεφάλαιο του αγροτικού τομέα σε **247 εκ. Ευρώ**, ενώ ο ΕΛΓΑ, με βάση τις δηλώσεις παραγωγών (στοιχεία Δεκ. 2008) και τις προβλεπόμενες διατάξεις της τροποποιημένης ΚΥΑ 304186/ 20.6.2008, τις εκτίμησε σε **132 εκ. Ευρώ**. Σημειώνεται ότι η παραπάνω ΚΥΑ είχε προβλέψει και εξασφάλιζε **350 εκ. Ευρώ** για τις αποζημιώσεις στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα.

3. Οι αποκλίσεις στις εκτιμήσεις της Μελέτης του ΓΠΑ και στο συνολικό προϋπολογισμό αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ οφείλονται στους εξής παράγοντες:

(α) Οι εκτιμήσεις της Μελέτης του ΓΠΑ στηρίχθηκαν στις αρχικές δηλώσεις των παραγωγών που ήταν υπερεκτιμημένες ως προς τις απώλειες, σε σχέση με αυτές που προέκυψαν μετά τον έλεγχο του ΕΛΓΑ.

(β) Οι εκτιμήσεις του ΓΠΑ, ως προς την αποκατάσταση του φυτικού κεφαλαίου, στηρίχθηκαν σε υποθέσεις σχετικά με τα ποσοστά ολικής ή μερικής καταστροφής του φυτικού κεφαλαίου, ενώ ο ΕΛΓΑ στηρίχθηκε σε πραγματικά στοιχεία ανάγκης εκρίζωσης ή μη των ελαιόδεντρων κλπ.

(γ) Υπήρξαν διαφορές στο κατά μονάδα ύψος αποζημίωσης του ΕΛΓΑ σε σχέση με αυτό του ΓΠΑ. Η Μελέτη του ΓΠΑ υπολόγισε το κόστος αποκατάστασης των ζημιών με βάση το τρέχον κόστος αποκατάστασης των απωλειών (καλλιεργητικές δαπάνες, ζωικό κεφάλαιο, κτίσματα) ενώ ο ΕΛΓΑ με πολύ χαμηλότερο, το οποίο σύμφωνα με την άποψη των παραγωγών δεν καλύπτει το κόστος αποκατάστασης

(δ) Ως προς την αποκατάσταση του παγίου κεφαλαίου ιδιαίτερα της κτηνοτροφίας (στάβλοι, υπόστεγα και λοιπές κτιριακές εγκαταστάσεις της κτηνοτροφίας) στη Μελέτη του ΓΠΑ εντάχθηκε το κόστος αποκατάστασης των στάβλων στη βάση ανακατασκευής σύγχρονων προτύπων σταβλικών εγκαταστάσεων, ώστε η καταστροφή στις περιοχές αυτές να αποτελέσει αιτία εκσυγχρονισμού της κτηνοτροφίας και βελτίωσης της

ποιότητας των ζωικών προϊόντων. Αντίθετα ο ΕΛΓΑ περιόρισε την αποζημίωση στην αποκατάσταση της απώλειας, ώστε το πάγιο κεφάλαιο να επανέλθει στην προ της πυρκαγιάς κατάσταση. Επίσης ο ΕΛΓΑ αποζημιώνει μέχρι το 70% της αξίας του παγίου κεφαλαίου, μειούμενης ανάλογα προς την παλαιότητά του, ενώ στον προϋπολογισμό της Μελέτης του ΓΠΑ προβλέπεται αποζημίωση 100%.

4. Οι πληρωμές αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ προς τους παραγωγούς μέχρι τον Απρίλιο του 2009, αποτελούσαν μόνον το 21% του συνολικού προϋπολογισμού των απωλειών, σύμφωνα δε με τον ΕΛΓΑ το ποσοστό αυτό προβλέπεται να φθάσει το 50% μέχρι το τέλος του 2009. Από αυτό προκύπτει ότι η πορεία αποκατάστασης των απωλειών στο παραγωγικό σύστημα του αγροτικού τομέα είναι ιδιαίτερα αργή. Η αργή αυτή πορεία αποκατάστασης των ζημιών παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονη στο πάγιο κεφάλαιο της κτηνοτροφίας και στο φυτικό κεφάλαιο κυρίως των ελαιώνων.

5. Οι λόγοι καθυστέρησης υποβολής δικαιολογητικών προς τον ΕΛΓΑ για τις **απώλειες σε ελαιόδεντρα** οφείλονται:

(α) στο γεγονός ότι οι ελαιοκαλλιεργητές θα έπρεπε να περιμένουν την αναβλάστηση μέχρι το φθινόπωρο του 2008 και την άνοιξη του 2009 για να προχωρήσουν στην αντικατάσταση των κατεστραμμένων δέντρων

(β) η αντικατάσταση αυτή δεν προχωρεί ικανοποιητικά σε πολλές ορεινές και ημιορεινές περιοχές από αυτούς που έχουν την ελαιοκαλλιέργεια για συμπληρωματικό εισόδημα και ασχολούνται κυρίως εκτός γεωργίας

(γ) τοπικοί παράγοντες και παραγωγοί υποστηρίζουν ότι το κόστος επαναφύτευσης των δέντρων είναι πολύ υψηλότερο από τις αποζημιώσεις του ΕΛΓΑ, γεγονός που αποθαρρύνει την αποκατάσταση των ελαιώνων ιδιαίτερα στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές, όπου εμφανίζεται εντονότερο και το πρόβλημα της διαδοχής στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Σε πολλές περιπτώσεις οι εκτάσεις αυτές ενοικιάζονται ως βοσκότοποι.

6. Οι ζημιές που προκάλεσαν οι πυρκαγιές **στην κτηνοτροφία,** η οποία στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα, αφορούσαν τις βοσκήσιμες εκτάσεις, τις απώλειες ζώων, τις σταβλικές εγκαταστάσεις και τις απώλειες εισοδήματος και δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα.. Οι πυρκαγιές έπληξαν 1.470 χιλ στρ. δασών και δασικών εκτάσεων εκ των οποίων 946 χιλ στρ ήταν δασικές εκτάσεις λιβαδικού τύπου και ο κύριος τύπος βόσκησης των αγροτικών ζώων των περιοχών.

7. Συνέπεια της κήρυξης των καμένων δασών και δασικών εκτάσεων (περιλαμβανομένων και των βοσκόμενων δασικών εκτάσεων) ως αναδασωτέων, υπήρξε η άμεση απαγόρευση της βόσκησης για 3-5 χρόνια, ανάλογα με την πορεία ανάπτυξης της φυσικής βλάστησης. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της στέρησης της βοσκήσιμης ύλης από τους βοσκότοπους που κήκκαν, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αποφάσισε την άμεση διανομή ζωοτροφών στους κτηνοτρόφους. Οι συνολικές δαπάνες για ζωοτροφές που διανεμήθηκαν στους πυρόπληκτους κτηνοτρόφους έφθασαν σε **11,7 εκ. Ευρώ** για την περίοδο Σεπτέμβριος 2007 – Ιούλιος 2009, από τις οποίες ποσοστό 40% υπολογίζεται ότι διετέθη στο Ν. Ηλείας.

Το πρόβλημα της χρήσης των βοσκοτόπων παραμένει έντονο στις πυρόπληκτες περιοχές και οφείλεται στο μακροχρόνιο πρόβλημα που δημιουργεί η **έλλειψη θεσμικού πλαισίου χρήσεων γης και δασολογίου.**

8. Ως προς την ανακατασκευή των σταβλικών εγκαταστάσεων που κατεστράφησαν από τις πυρκαγιές διαπιστώθηκε σημαντική απόκλιση στις εκτιμήσεις κόστους ανακατασκευής τους μεταξύ της Μελέτης του ΓΠΑ και των αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ που οφείλεται:

(α) η Μελέτη του ΓΠΑ προτείνει την ανακατασκευή οργανωμένων στάβλων με τους απαραίτητους λειτουργικούς χώρους, με δυνατότητα ηλεκτροδότησης και υδροδότησης, ώστε να συμβάλουν στη βελτίωση των συνθηκών εκτροφής των ζώων και των παραγόμενων κτηνοτροφικών προϊόντων

(β) ο ΕΛΓΑ αποζημιώνει την αντικατάσταση του ότι έχει καταστραφεί και μέχρι το 70% της δαπάνης ανακατασκευής, επισκευής ή αντικατάστασης της ζημιάς, μειούμενης αναλογικά με την παλαιότητα του παγίου κεφαλαίου

9. Επίσης διαπιστώνεται ότι οι κτηνοτρόφοι στις πυρόπληκτες περιοχές προέβησαν σε πρόχειρη κατασκευή ή επισκευή των στάβλων τους, χωρίς να επιδιώξουν την κατασκευή σύγχρονων σταβλικών εγκαταστάσεων και συμπληρωματικών χώρων για τους εξής λόγους:

(α) η πίεση για τον σταβλισμό και προστασία των αιγοπροβάτων τους από την επικείμενη έλευση των βροχοπτώσεων και του χειμώνα

(β) οι δυσκολίες εξασφάλισης τίτλων ιδιοκτησίας των παλιών τους στάβλων, η πλειονότητα των οποίων είναι αυθαίρετοι

(γ) η έλλειψη χρηματοδότησης, αφού η αποζημίωση του ΕΛΓΑ έφθανε το 70% της αξίας του επισκευαζόμενου στάβλου, μειούμενης με την παλαιότητα του και παρά το γεγονός ότι υπήρξαν διαβεβαιώσεις από το ΥΠΑΑΤ ότι η αξία της επένδυσης των στάβλων, αν μάλιστα υλοποιείτο με τις προδιαγραφές και τα πρότυπα του Υπουργείου, θα καλυπτόταν πλήρως (100%).

(δ) η έλλειψη συντονισμού μεταξύ ΕΛΓΑ και ΤΑΠ (Τομέα Αποκατάστασης Πυρόπληκτων) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όπου οι υπηρεσίες ΤΑΠ κάλυπταν 100% τις νέες σταβλικές εγκαταστάσεις, η αποζημίωση ανά τετραγωνικό μέτρο ήταν υψηλότερη (150-200 ευρώ ανά τ.μ.) και η διαδικασία πιο ευέλικτη. Έτσι αρκετοί κτηνοτρόφοι υπέβαλαν δικαιολογητικά για αποζημίωση των στάβλων τους από το ΤΑΠ, δεν υπάρχουν όμως στοιχεία πόσοι κτηνοτρόφοι αποζημιώθηκαν.

Τέλος, από την επιτόπια έρευνα διαπιστώνεται ότι χάθηκε μια πραγματική ευκαιρία εκσυγχρονισμού της κτηνοτροφίας στις πυρόπληκτες περιοχές, ανακατασκευής σύγχρονων σταβλικών εγκαταστάσεων, βελτίωσης των βοσκοτόπων και επίλυσης του προβλήματος χρήσεων γης μέσα από την τοπική διαβούλευση.

B. Αποκατάσταση φυσικών πόρων (εδαφικοί, υδατικοί και δάση) και υποδομών

1. Η διερεύνηση της πορείας υλοποίησης των παρεμβάσεων και των έργων για την αποκατάσταση των φυσικών πόρων (εδαφικοί, υδατικοί, δάση) όπως καταγράφονται στη Μελέτη του ΓΠΑ παρουσίασε αρκετές δυσκολίες: Αν και είχαν επισημανθεί οι αναγκαίες δράσεις για τους φυσικούς πόρους και τις υποδομές, σε επίπεδο Νομού, στη Μελέτη του ΓΠΑ, οι δράσεις αυτές δεν εξειδικεύτηκαν σε συγκεκριμένα έργα στο χώρο. Οι προσπάθειες της ομάδας για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Μελέτης του ΓΠΑ (Ομάδα Τομέα Υποδομών), που συγκροτήθηκε από το ΥΠΑΑΤ για συνεργασία με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, δεν οδήγησαν τελικά στην εξειδίκευση των έργων. Η μη ανάπτυξη της Μελέτης του ΓΠΑ σε Επιχειρησιακό

Πρόγραμμα, όπως είχε προταθεί από το ΓΠΑ στο ΥΠΑΑΤ, και συνεπώς η μη εφαρμογή της ως Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, με υπεύθυνο φορέα και σύστημα παρακολούθησης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω δεν επέτρεψε τη συστηματική εφαρμογή της Μελέτης του ΓΠΑ και συνεπώς την παρακολούθησή της.

3. Επειδή οι αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών δεν χορήγησαν στην επιστημονική ομάδα στοιχεία από το “Ειδικό Πλαίσιο Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης Πληγεισών Περιοχών από Πυρκαγιές” σχετικά με τις δράσεις/έργα που εγκρίθηκαν και υλοποιήθηκαν στις πυρόπληκτες περιοχές, χρειάστηκε η ομάδα να συγκεντρώσει σχετικά στοιχεία από τις Νομαρχιακές Υπηρεσίες των επτά Νομών και από τις Περιφέρειές τους, έργο που αποδείχθηκε ιδιαίτερα δύσκολο και με εξασφάλιση μη ενιαίου χαρακτήρα πληροφόρησης και ιδιαίτερα αποσπασματικού.

4. Με βάση τα συγκεντρωθέντα στοιχεία, ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων που εγκρίθηκαν ή και υλοποιήθηκαν στις πυρόπληκτες περιοχές ανέρχεται σε **48 εκ. Ευρώ** (Δεκ. 2008) και αφορούν κυρίως αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα αρμοδιότητας Δ/νσεων Δασών (10 εκ. Ευρώ) και έργα αρμοδιότητας Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Περιφερειών (38 εκ. Ευρώ). Οι προϋπολογισμοί αυτοί δεν περιλαμβάνουν έργα/ δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και έργα αρμοδιότητας Δήμων που δεν μας χορηγήθηκαν. **Οι περιορισμοί αυτοί υποτιμούν ουσιαστικά το συνολικό προϋπολογισμό των εγκεκριμένων έργων, ιδιαίτερα για την περίπτωση έργων αποκατάστασης, όπου η αρμόδια αρχή είναι οι πυρόπληκτοι Δήμοι.**

5. Ως προς την **αποκατάσταση και προστασία των δασών**, διαπιστώνεται ότι πέραν της κήρυξης των καμένων δασικών εκτάσεων ως αναδασωτέων, το έργο των Δ/νσεων Δασών αφορούσε κυρίως κατασκευή αντιπλημμυρικών και αντιδιαβρωτικών έργων, ενώ οι αναδασώσεις και η κατασκευή αντιπυρικών ζωνών υλοποιήθηκαν σε περιορισμένο βαθμό. Οι Δ/νσεις Δασών συστηματικά αναφερθήκαν στις μελέτες που έχουν εκπονήσει, οι οποίες όμως δεν προχώρησαν λόγω έλλειψης προσωπικού και χρηματοδοτικών πόρων. Γενικότερα **η πορεία αποκατάστασης χαρακτηρίζεται από τις περισσότερες δασικές υπηρεσίες ότι υπήρξε ιδιαίτερα πενιχρή από πλευράς έργων και χρηματοδότησης.**

Γ. Πολιτικές για τη στήριξη των πυρόπληκτων περιοχών σε βραχυχρόνια και μεσομακροχρόνια βάση

1. Στην αντιμετώπιση των καταστροφών και την ανασυγκρότηση των πυρόπληκτων περιοχών, εκτός από τον ΕΛΓΑ και τα έργα αρμοδιότητας Περιφερειών, Νομαρχιών και Δημοτικών Αρχών, συνέβαλαν επίσης και άλλοι φορείς, όπως το Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (ΕΤΑΕΑ), το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ), το “Ειδικό Πλαίσιο Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης Πληγεισών Περιοχών από Πυρκαγιές” του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006 και 2007-2013. Οι βασικές διαπιστώσεις για τις επιμέρους αυτές πολιτικές αποκατάστασης αλλά και δυνατοτήτων ανάπτυξης των πυρόπληκτων περιοχών συνοψίζονται ως εξής:

2. Τα μέτρα που ελήφθησαν από την Κυβέρνηση τον Αύγουστο του 2007, στα πλαίσια της **Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου ΦΕΚ 205/ 29-8-2007**, απέβλεπαν

στην άμεση ανακούφιση του πληθυσμού των πυρόπληκτων περιοχών και αφορούσαν την χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων στις πυρόπληκτες οικογένειες για την αντιμετώπιση των επιτακτικών αναγκών τους, στην επιδότηση/εξασφάλιση στέγασης, στις φορολογικές διευκολύνσεις/ ελαφρύνσεις των επιχειρήσεων, στη διευκόλυνση των δανειακών τους υποχρεώσεων και στην προπληρωμή αποζημιώσεων στις πυρόπληκτες γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Τα μέτρα ήταν πολυδιάστατα και συνέβαλαν στην άμεση ανακούφιση του πυρόπληκτου πληθυσμού σε βραχυχρόνια βάση.

3. Η δημιουργία του **Ειδικού Ταμείου Εκτάκτων Αναγκών (ΕΤΑΕΑ)**, με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ 205/ 29-8-2007), με σκοπό τη χρηματοδότηση προγραμμάτων αποκατάστασης ζημιών από τις πυρκαγιές, συνέβαλε μέσω των εσόδων του (εισφορές ιδιωτικής πρωτοβουλίας και οργανισμών) που ανήλθαν σε **205,5 εκ. Ευρώ** στην ανακατασκευή 1345 κατοικιών που καταστράφηκαν ολοσχερώς ή μερικώς καθώς επίσης και στην αντιμετώπιση και χρηματοδότηση επειγόντων αντιπλημμυρικών και αντιδιαβρωτικών έργων, στην προμήθεια ζωοτροφών (**4,2 εκ. Ευρώ**) και γενικά στην υλοποίηση δράσεων και έργων συνολικής δαπάνης **68,2 εκ. Ευρώ** (Ιούνιος 2009).

4. Παρά το γεγονός ότι στα πλαίσια του **Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ)**, υπεγράφη η σχετική Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (Σεπτέμβριος 2008), που προέβλεπε τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης **89,7 εκ. Ευρώ** για την αντιστάθμιση μέρους ζημιών που προκλήθηκαν από τις πυρκαγιές, δεν κατέστη δυνατόν να υπάρξει πληροφόρηση σε ποιες δράσεις/ παρεμβάσεις διετεθήσαν οι πόροι αυτοί. Ανάλογη έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με την πορεία υλοποίησης της Συμφωνίας είχαν και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις των πυρόπληκτων Νομών, δεδομένου μάλιστα ότι είχαν κληθεί να υποβάλουν σχετικές προτάσεις έργων για χρηματοδότηση.

5. Το “**Ειδικό Πλαίσιο Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης Πληγεισών Περιοχών από Πυρκαγιές**” εκπονήθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και περιλαμβάνει σύνολο δράσεων και χρηματοδοτήσεων για τις πυρόπληκτες περιοχές από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Αποτελέσει προσπάθεια, να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο οι διάφορες πηγές δημόσιας χρηματοδότησης για τις πυρόπληκτες περιοχές και περιλαμβάνει ως πλαίσιο τις χρηματοδοτήσεις που θα έπρεπε να κατευθυνθούν στις πυρόπληκτες περιοχές. Το Ειδικό αυτό Πλαίσιο προσπάθησε επίσης να αποτελέσει φορέα συντονισμού των πόρων που θα διοχετευθούν στις πυρόπληκτες περιοχές από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Γ΄ ΚΠΣ, το ΕΣΠΑ, τα ΠΕΠ, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε., τον ΕΛΓΑ, τις Δημόσιες Επενδύσεις, τον Τακτικό Προϋπολογισμό και το Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών. Το γενικό σύνολο των διαθέσιμων ποσών από δημόσιες πηγές χρηματοδότησης για τις πυρόπληκτες περιοχές εκτιμήθηκε σε **2.232,3 εκ. Ευρώ**. Αν και αποτελεί τη μόνη Υπηρεσία που γνωρίζει τι έχει υλοποιηθεί στις πυρόπληκτες περιοχές δεν κατέστη δυνατό να ληφθούν στοιχεία από αυτή. Από προφορικές συζητήσεις, και με ιδιαίτερη επιφύλαξη, φαίνεται ότι από το σύνολο των 2,2 δισ. Ευρώ που προβλέπονται, περίπου **620 εκ. Ευρώ** έχουν δαπανηθεί συνολικά μέχρι τον Ιούνιο του 2009 για τις πυρόπληκτες περιοχές.

6. Η αξιοποίηση του πλαισίου των αναπτυξιακών προγραμμάτων (ΠΕΠ, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013) για τη χρηματοδότηση έργων στις πυρόπληκτες περιοχές μόνον εν μέρει μπόρεσε να συγκεντρωθεί από την επιστημονική ομάδα,

μέσω των επαφών με τις Περιφερειακές Υπηρεσίες. Επομένως παραμένουν αρκετές πλευρές ως προς τη χρηματοδότηση των πυρόπληκτων περιοχών που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω έρευνας.

4. Προβλήματα και δυσχέρειες στην προώθηση δράσεων και έργων αποκατάστασης στις πυρόπληκτες περιοχές

Πέραν των προβλημάτων που αναφέρθηκαν στους επιμέρους κλάδους παραγωγής του αγροτικού τομέα, η ερευνητική ομάδα κατά τη διάρκεια των επαφών με τα στελέχη της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και με τον τοπικό πληθυσμό είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει ορισμένα σοβαρά προβλήματα που οι πυρκαγιές ανέδειξαν με μεγαλύτερη ένταση.

1. Θεσμικά Προβλήματα

Η **έλλειψη δασολογίου** αποτελεί την κρισιμότερη παράμετρο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν από τις πυρκαγιές, προκαλώντας μάλλον την όξυνσή τους παρά την αποτελεσματική τους αντιμετώπιση. Η έλλειψη αυτή δεν επιτρέπει τη δυνατότητα διάκρισης και χαρακτηρισμού των εκτάσεων που ανήκουν στη δασική χρήση και αυτών που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως βοσκότοποι και να διατεθούν για ανάλογη χρήση. Δυσχέρειες επίσης αντιμετωπίζονται στη **διάκριση των δημόσιων δασικών εκτάσεων και των ιδιωτικών**. Ο συνδυασμός των δύο αυτών γεγονότων καθιστά δύσκολη τη χωροθέτηση των αντιπλημμυρικών έργων και των αναδάσώσεων, ενώ δημιουργούνται σοβαρότατα προβλήματα ως προς τη βόσκηση των ζώων. Χωρίς δασολόγιο (δασικούς χάρτες) δεν είναι δυνατή η προστασία και η διαχείριση των δασών που απέμειναν.

2. Προβλήματα Υποστελέχωσης και Υποχρηματοδότησης των Δασικών Υπηρεσιών

Σοβαρότατο πρόβλημα στο σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την υλοποίηση έργων στις πυρόπληκτες περιοχές, αρμοδιότητας των Δασικών Υπηρεσιών, αποτελεί η **υποστελέχωσή τους και η υποχρηματοδότησή τους**. Είναι εμφανής η περιορισμένη παρουσία προσωπικού (δασολόγων) για τη σύνταξη ή επικαιροποίηση τυχόν υπαρχουσών μελετών (αναδάσωσης, δασικής οδοποιίας, αντιδιαβρωτικών /αντιπλημμυρικών έργων). Το σοβαρότατο αυτό πρόβλημα ανεπάρκειας του ανθρώπινου δυναμικού επιδεινώνεται από προβλήματα οργανωτικού χαρακτήρα και προβλήματα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των Δασικών Υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να μη διευκολύνεται το όλο έργο που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Δασικής Υπηρεσίας με την ταχύτητα και αποτελεσματικότητα που επιβάλλεται. Ακόμη και στην περίπτωση εκπόνησης και έγκρισης των μελετών για έργα αναδάσωσης, αντιπλημμυρικά κ.λ.π., η υποστελέχωση της Υπηρεσίας είναι ιδιαίτερα δεσμευτικός παράγοντας σε περίπτωση χρηματοδότησης τους για την εποπτεία και υλοποίηση αυτών των έργων.

3. Έλλειψη συντονισμού στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση δράσεων και έργων στα διάφορα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης

Στο επίπεδο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης αλλά και των Δήμων, πολλές φορές επισημάνθηκε η **έλλειψη συντονισμού** των ενεργειών σχεδιασμού και υλοποίησης έργων για την αποκατάσταση των ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές. Η έλλειψη **ενός ενιαίου φορέα** που θα εξυπηρετούσε την ανάγκη του σχεδιασμού, της καταγραφής κατά ένα ενιαίο τρόπο και παρακολούθησης της πορείας των εκτελουμένων έργων και δράσεων τονίστηκε από πολλούς. Ο φορέας αυτός θα

διευκόλυνε τον προγραμματισμό των έργων και των δράσεων καθώς και την επικοινωνία και παροχή της αναγκαίας πληροφόρησης προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς στα διάφορα επίπεδα (Δήμων, Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, Περιφέρειας κ.λ.π.) και θα λειτουργούσε και ως δια-μεσολαβητής αυτών με την Κεντρική Εξουσία και τις Υπηρεσίες των διαφόρων Υπουργείων που εμπλέκονται με την έγκριση και χρηματοδότηση των σχετικών έργων στις πυρόπληκτες περιοχές. Αρκετές μάλιστα φορές επισημάνθηκαν ή υπαινίχθηκαν περιπτώσεις έλλειψης σχεδιασμού και συντονισμού ενεργειών μεταξύ φορέων και υπηρεσιών τους στο ενδοπεριφερειακό επίπεδο αλλά και μεταξύ Υπηρεσιών του ίδιου φορέα (π.χ. Περιφέρειας). Επίσης ο φορέας θα μπορούσε να εστιάσει το έργο του και στην αναπτυξιακή προοπτική των πυρόπληκτων περιοχών όλων των Νομών με βάση τα ιδιαίτερα από πλευράς έντασης, έκτασης και χαρακτηριστικά της καταστροφής σε συνδυασμό με τις οικονομικές και κοινωνικές δυνατότητες των περιοχών και τις προοπτικές ανάπτυξης.

Η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος του συντονισμού θα μπορούσε να διευκολύνει τις διάφορες δράσεις αποκατάστασης των ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές επιταχύνοντας την όλη διαδικασία και περιορίζοντας, στο βαθμό του εφικτού, τα προβλήματα επικοινωνίας και τις τριβές που προκύπτουν, τόσο στο οριζόντιο επίπεδο επικοινωνίας όσο και στο κάθετο. Στην πρώτη περίπτωση εξαιτίας του κατακερματισμού αρμοδιοτήτων ανάμεσα στους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφέρειας και στη δεύτερη κυρίως μεταξύ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Κεντρικής Εξουσίας (τα διάφορα εμπλεκόμενα Υπουργεία στην αποκατάσταση των ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές) αλλά και μεταξύ τοπικών και κεντρικών φορέων που εμπλέκονται στο έργο της αποκατάστασης των ζημιών (ΕΛΓΑ, Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών).

4. Δυσχέρειες στην Επικοινωνία Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμων)

Οι δυσχέρειες επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαπιστώθηκαν μάλλον ως κανόνας στους πυρόπληκτους νομούς παρά ως εξαίρεση, αν ληφθεί υπόψη ότι το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διασφαλίζει την αυτονομία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμων) έναντι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση συχνά επέδειξε άγνοια ή τουλάχιστον ατελή και μη πλήρη εικόνα για τα προωθούμενα έργα αποκατάστασης ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές αρμοδιότητας των Δήμων. Η θεσμική δυνατότητα που παρέχεται στους Δήμους να απευθύνονται μόνο στην Περιφέρεια προκειμένου να υποβάλουν τα προτεινόμενα από πλευράς τους προς περαιτέρω αξιολόγηση και έγκριση έργα, δημιουργεί ένα **παράλληλο αλλά ανεξάρτητο επίπεδο δράσης** αναφορικά με αυτό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Κατά συνέπεια, στο επίπεδο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι αναμενόμενο να προκύπτουν προβλήματα σχετικά με την ορθολογική χωροθέτηση ή την τυχόν αλληλοεπικάλυψη έργων με αυτά των Δήμων, ιδιαίτερα όταν τα τελευταία έχουν διατοπικό χαρακτήρα και ελκύουν την προσοχή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Επαφίεται στην ικανότητα και ευελιξία της εκάστοτε Νομαρχιακής Αρχής για την προώθηση και υιοθέτηση συνεργασίας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση για αμοιβαία ενημέρωση και ορθολογικότερο σχεδιασμό - συντονισμό των έργων και δράσεων που προωθούνται και από τις δύο πλευρές.

5. Προβλήματα οριζόντιας επικοινωνίας στο επίπεδο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφέρειας καθώς και εσωτερικής επικοινωνίας μέσα σε κάθε φορέα

Αναφορικά με το χαρακτήρα αυτής της κατηγορίας προβλημάτων δυσχέρειες εκφράστηκαν , σχετικά με τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, για έργα αποκατάστασης ζημιών στις πυρόπληκτες περιοχές, μεταξύ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφέρειας (Δ/σης Δασών). Σε ορισμένες επίσης περιπτώσεις υπογραμμίστηκε ότι η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ Δήμου και Δασικής Υπηρεσίας οδήγησε στην εσφαλμένη χωροθέτηση των αντιπλημμυρικών/ αντιδιαβρωτικών έργων άμεσου χαρακτήρα (κορμοφράγματα, κορμοδέματα, κλαδοπλέγματα) με αποτέλεσμα η όλη παρέμβαση να κρίνεται μάλλον ως ανεπιτυχής μιας και αντιμετωπίστηκαν πλημμυρικά προβλήματα στη συνέχεια και πρόκληση ζημιών τοπικά σε γεωργό-κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Επίσης δεν είναι σπάνια τα εσωτερικά προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων Υπηρεσιών ενός φορέα, όπως έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ της Δ/σης Δασών και σχετικών Υπηρεσιών της Δ/σης Δημοσίων Έργων της Περιφέρειας, με συνέπεια να χωροθετείται ο σχεδιασμός και η εκτέλεση έργων της μιας Υπηρεσίας σε περιοχή όπου είχε προηγηθεί η εκτέλεση άμεσου χαρακτήρα έργων της άλλης περιορίζοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του όλου έργου.

6. Προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και Κεντρικών Υπουργείων

Η επικοινωνία μεταξύ Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και Κεντρικών Υπουργείων δεν είναι πάντοτε ικανοποιητική όσον αφορά την εκ των άνω προς τα κάτω πληροφόρηση σχετικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες και διαδικασίες αποκατάστασης των ζημιών στις πληγείσες περιοχές ή την ενημέρωση και παροχή διευκρινήσεων-οδηγιών για πρόσφατες αποφάσεις που διασφαλίζουν τον τρόπο και τις προϋποθέσεις υποβολής μελετών για την εκτέλεση έργων. Αρνητικά επίσης σχόλια αρκετές φορές εκφράστηκαν ως προς την αμεσότητα ανταπόκρισης της Κεντρικής Εξουσίας σε προτάσεις για την έγκριση και εκτέλεση υποβληθέντων έργων που η απάντησή τους εκκρεμούσε στις πλείστες των περιπτώσεων. Αρκετές αναφορές ως προς το τελευταίο σημείο αφορούσαν κυρίως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που παρά τις αρχικές του παροτρύνσεις για προώθηση από πλευράς τοπικών φορέων μελετών για έργα προστασίας εδαφικών και υδάτινων πόρων για την περαιτέρω αξιολόγηση και έγκρισή τους από πλευράς του, δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες που εκτράφηκαν. Το πρόβλημα επιδεινώνεται για πολλούς πυρόπληκτους δήμους, που λόγω της κλίμακας μεγέθους τους στερούνται κατάλληλων και επαρκών τεχνικών υπηρεσιών (έλλειψη γεωπόνου, μηχανικού κλπ).

7. Ως γενικό συμπέρασμα της μελέτης θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η πορεία αποκατάστασης και ανασυγκρότησης των πυρόπληκτων περιοχών χαρακτηρίζεται ως αργή, παρά το γεγονός ότι υπήρξαν προσπάθειες και διάθεση πόρων. Εκτιμάται ότι συνολικά έχουν διατεθεί περίπου 600 εκ. Ευρώ στα δύο αυτά χρόνια με βάση τα στοιχεία του «Ειδικού Πλαισίου Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης Πληγεισών Περιοχών από τις Πυρκαγιές». Οι πόροι αυτοί, που δεν κρίνονται περιορισμένοι για το χρονικό διάστημα των δύο ετών, θα μπορούσαν να είχαν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, αν συνοδεύονταν από διαρθρωτικές αλλαγές και από την αντιμετώπιση μακροχρόνιων προβλημάτων που χαρακτηρίζουν τις αγροτικές περιοχές .

8. Οι πυρκαγιές του 2007 θα μπορούσαν να αποτελέσουν ευκαιρία αντιμετώπισης χρόνιων προβλημάτων που επηρεάζουν αρνητικά τον εκσυγχρονισμό του αγροτικού τομέα και ιδιαίτερα της κτηνοτροφίας, όπως την ανακατασκευή σύγχρονων σταβλικών εγκαταστάσεων, την οργάνωση της κτηνοτροφίας στο χώρο, την διευθέτηση των χρήσεων γης όπως δασολόγιο, χρήση βοσκοτόπων κλπ.

Οι πυρκαγιές θα μπορούσαν να αποτελέσουν ευκαιρία για την εφαρμογή **ενός νέου παραδείγματος αγροτικής ανάπτυξης** για την ανασυγκρότηση των περιοχών που επλήγησαν στη βάση σχεδιασμού και προγραμματισμού των δράσεων και συντονισμού των ενεργειών των φορέων στα διάφορα επίπεδα δημόσιας διοίκησης, με τη **σύσταση ενός ενιαίου φορέα για τις πυρόπληκτες περιοχές**. Ο ενιαίος φορέας θα πρέπει επίσης να εστιάσει το έργο του στο σχεδιασμό της αναπτυξιακής προοπτικής των πυρόπληκτων περιοχών με βάση τα ιδιαίτερα από πλευράς έντασης και έκτασης χαρακτηριστικά της καταστροφής τους, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης.